

Av: Samfunnsforsker Karin Gustavsén på oppdrag fra KoRus - Sør

Barn i Rusfamilier-programmet retter seg mot oppvekstfeltet i kommunene og er nå i ferd med å spres til kommuner over hele landet. Forskeren som har evaluert programmet gir i denne artikkelen en oppsummering av evalueringen, suksessfaktorer og viktige utfordringer for videre arbeid og spredning.

Kommuneprogrammet Barn i Rusfamilier og utvikling av ny profesjonell praksis på oppvekstfeltet

Sammendrag

Barn i rusfamilier (BIR) er et kompetanse- og utviklingsprogram rettet inn mot tidlig oppvekstfelt der kjernemålgruppen er fagutøvere som arbeider med barn. Dette er primært barnehage, helsestasjonen, barnverntjenesten, PPT og skole. I tillegg er SFO og kommunal rustjeneste en del av målgruppen. Kjernen i innsatsen Barn i rusfamilier, er å tilføre kommunene oppdatert kunnskap på området og å bidra til at kommunene selv utvikler strukturer som sikrer spredning av kunnskapen. Målet er at kunnskapen skal omsettes i praktisk handling, det vil si omgjøres til kompetanse. Overordnet hensikt er å forhindre at barn lever under

kritikkverdige forhold, og der søkelyset i denne satsingen er satt på barn som lever i familier med belastende rusmiddelbruk, primært knyttet til alkoholbruk. Satsingen dreier seg om å heve kompetansen om hvordan identifisere og intervensere – hvordan gå fra kunnskap til handling. I denne omsetningsprosessen er flere nivåer i organisasjon berørt. Evalueringen¹ skulle også komme med innspill til hva som kan være viktige endringer, justeringer eller nyutvikling knyttet til KoRus

1 Ny profesjonell praksis på oppvekstfeltet? Evaluering Tigris og Barn i rusfamilier. Karin Gustavsén, Geir Møller, Ingvild Vardheim. TF-rapport nr. 318

-Sør sin ledelse og organisering av prosjektene. Denne artikkelen er en gjennomgang av den samlede evalueringen, som viser at kunnskapen og kompetansen på området BIR tar for seg, har økt blant deltagerne og i noen grad i organisasjonen for øvrig. Det er likevel slik at overgang fra prosjekt til implementering, ser ut til å være

problematisk for deltagerkommunene. I kapittel seks i evalueringen løfter vi blikket og peker

på muligheter og utfordringer for begge prosjektene som var en del av evalueringen, samt for tilsvarende satsinger. Vi signaliserer her en mild utålmodighet rett og slett fordi vi anser at denne evalueringen i seg selv ikke har frembrakt overraskende og ny innsikt innen feltet vi har studert. Tvert om har den stadfestet den meget omfattende kunnskap vi har på området. Nettopp av den grunn anser vi at tiden er overmoden for å ta i bruk denne kunnskapen på mange nivåer. Vi tar til orde for en mykere profesjonslinje, tøyelige virksomhetsgrenser, fokus på samtidighet og hurtighet, på betydningen av løpende overvåking av området og, ikke minst, på kraften i brukermedvirkning. Vi anser også at KoRus - Sør kan utgjøre en ytterligere forskjell om de bidrar til å bringe nettopp denne nye innsikten videre, både horisontalt og vertikalt, på så vel strategiske som operative nivåer.

Tema og metode

Evalueringen av BIR fokuserte først og fremst på den profesjonelles praksis og samarbeid/samhandling, herunder organiseringen av praksisfeltet. Tematisk omkranset evalueringen følgende to ho-

vedtemaer: Kompetanse og samarbeid/samhandling, herunder samarbeidsprosedyrer og rutiner internt i den enkelte virksomhet og mellom virksomheter. Det overordnede formålet med evalueringen var å undersøke måloppnåelse innenfor de fagområdene og tjenester som BIR retter seg mot.

Det overordnede formålet med evalueringen var å undersøke måloppnåelse innenfor de fagområdene og tjenester som BIR retter seg mot

Datamateriale besto av både kvalitative og kvantitative data. Bruk av flere metoder betegnes

som metodetriangulering, og innebærer at bestemte fenomener studeres fra ulike synsvinkler og synspunkter, og at problemstillingen belyses ved hjelp av forskjellige metoder. Metodetriangulering vil kunne være mer utfordrende å gjennomføre enn andre «renere» metoder, men til gjengjeld er metodetriangulering et godt redskap til å studere flere og ulike sider ved et fenomen. Dette kan være med på å bidra til en mer ydmyk holdning i forhold til fenomenenes kompleksitet.

I innsamling av kvantitative data, benyttet vi spørreskjema. I innsamling av kvalitative data, har vi benyttet metoden fokusgruppeintervjuer. I tillegg har vi samlet inn prosessdata gjennom syv måneders følgeforskning av en kommune.

Kunnskap og kompetanse

Hovedspørsmålet under temaet kunnskap og kompetanse er om Barn i rusfamilier har bidratt til økt kunnskap og kompetanse i kommunene om rus og rusrelatert problematikk knyttet til barn i familier som har et problematisk forhold til rus. Konkret dreier dette seg om

tre forhold. For det første om de aktuelle tjenestene har tilegnet seg kunnskap om hva voksnes rusbruk og dets virkning betyr for barna i familien. For det andre om medarbeiderne i de aktuelle tjenestene har tilegnet seg kompetanse i å samtale med foresatte om rusbruk. For det tredje dreier det seg om hvorvidt medarbeiderne i de aktuelle tjenestene har tilegnet seg kunnskap og kompetanse i både å identifisere barn som bekymrer og å samtale med barn som bekymrer der det er mistanke om at foresattes rusbruk har negative innvirkninger for og på barnet.

Vår samlede vurdering er at kunnskapen blant kursdeltagere i begge prosjektene har økt som følge av kursdeltagelse. Vi ser at spesifikk kunnskapssatsing innen definerte områder medfører opplevd kunnskapsheving i betydelig grad. Dette gjelder alle kursdeltagere. Vi ser at barnverntjenesten ikke i samme grad rapporterer om nytteverdi knyttet til kunnskap, hvilket ikke er overraskende tatt i betraktning denne tjenestens oppgave og mandat. Vi finner også en betydelig tilfredshet med KoRus-Sør sin prosjektorganisering og prosjektledelse.

Når det gjelder kompetanse, ser vi også her en opplevd økning av kompetanse innen det respektive området i begge prosjektene. Materialet viser at det både er en høyere grad av opplevd trygghet i yrkesrollen som forklares med økning av kunnskap, samt bruk av konkrete verktøy og veiledere som KoRus - Sør tilbyr.

Vi ser også at dette materiellet først og fremst anvendes av fagansatte som har deltatt på kurs. Nettopp dette er et viktig poeng. Det kan se ut til at det er en utfordring knyttet til spredning, herunder å gå

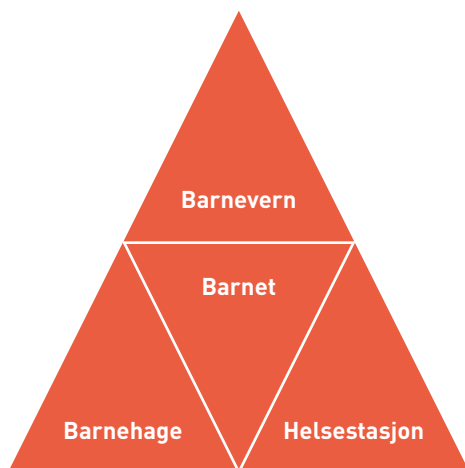
fra ord til handling i hele organisasjonen. Vi peker på at det ikke alene er tilstrekkelig at den enkelte fagutøver selv opplever at egen kunnskap og kompetanse er hevet. Materialet viser at det også er nødvendig at organisasjonens struktur makter å fange opp den nye kunnskapen og kompetansen, og legge til rette for at denne kan tas i bruk. Dette ser ut til å være en utfordring, slik vi viser under.

Samarbeid og samhandling

Hovedspørsmålet under samarbeid og samhandling dreier seg om hvorvidt Barn i rusfamilier har bidratt til å etablere hensiktsmessige samarbeidsrutiner internt i den enkelte virksomhet og mellom de involverte tjenestene. Herunder er vi opptatt av hvorvidt det er utarbeidet rutiner og prosedyrer for tjenestesamarbeidet i oppfølging av barn og foreldre der det foreligger bekymringsfullt rusmiddelbruk eller der det er mistanke om dette. Det er samhandlingen og samarbeidet mellom helsestasjonstjenesten, barnevernet, barnehagene, PPT og grunnskolen vi fokuserer på, men der også SFO er trukket inn. I tillegg til prosedyrer og rutiner for samarbeid og samhandling, vil en viktig forutsetning være at de ulike tjenestene kjenner til hverandre. I evalueringen er vi derfor også opptatt av hvorvidt Barn i rusfamilier har bidratt til at tjenestene har fått bedre kjennskap til hverandre.

Våre data viser at det er en utfordring å få til et smidig og fleksibelt samarbeid, som ikke alene er basert på relasjoner mellom enkeltaktører, men på formelle rutiner og prosedyrer. Vi ser også gode eksempler på samarbeid, og disse bør løftes frem som eksempler på virksomme veier i arbeidet videre. Ett slik eksempel er Suksesstriangelet.

Materialet fra casekommunene viser at især barnehage, barnverntjenesten og helsetjenesten er godt representert og engasjert. Disse tre virksomhetene utgjør i alle case-kommunene det vi kan betegne som en grunnstruktur og er etter alt og dømme et suksesstriangel:

Figur 5.19 Suksesstriangelen

Ressursgruppemedlemmer fra skolene har som nevnt over utfordringer med å kople på skolen som system. Vi spør oss derfor om Kompetansesenteret bør vurdere om skolens posisjon i satsingen skal være av en annen karakter? Denne problematikken har også prosjektleder for KoRus - Sør selv målbåret, så skolens rolle er under revurdering. Det som er noe mer merkelig, er fraværet av PPT. Så langt har vi ikke kommet i direkte inngrep med PPT ved at de ikke har deltatt i ressursgruppemøter der fokusgruppeintervjuer har vært gjennomført. Dataene viser at PPT også i liten grad har medvirket i satsingen som sådan. Det er vanskelig å identifisere forklaringer på dette. Vi etterlyser også en tydeligere begrunnelse for hva det er som gjør at kommunal rus-

tjeneste ikke er en del av målgruppen for satsingen. Det kan selvsagt ha sammenheng med at de i liten grad er på arenaer der små barn er bekymringsaktøren (Barn i rusfamilier tar utgangspunkt i barn som bekymrer), men det er først og fremst den kommunale rustjenesten som har kompetanse på rusrelaterte spørsmål. Vi kommer tilbake til dette i punktet om utfordringer.

Praktisk tilrettelegging

Det siste temaet i evalueringen dreide seg om den praktiske tilretteleggingen av Barn i rusfamilier. Her er vi opptatt av hvordan prosjektet er gjennomført i praksis, hvordan arbeidet er organisert, hvilken rolle KoRus - Sør har spilt i gjennomføringen og hvilken bistand kommunene har fått. I mandatet for evalueringen fremgår det også at evaluatoren skal komme med innspill til hva som kan være viktige endringer, justeringer eller nyutvikling av Barn i rusfamilier. Evalueringen viser at det råder stor tilfredshet med både prosjektledelsen, konferanseformen, strukturen på oppfølgingen og med kvaliteten i alle leddene. Det området evalueringen viser at det kan være lurt å fokusere mer på, er avtaleinngåelsen med kommunene og hvilke forventninger som KoRus - Sør har til implementering lokalt. Evalueringen peker også på at temaet implementering bør gis mer oppmerksomhet som en del av opplæringsprogrammet, og etter 2013 er dette trukket inn, slik redegjør vi for senere i artikkelen.

Spredning

Barnehager, skoler, barnverntjenesten, helsestasjonen og PPT har vært hovedmålgruppe for kursprogrammet og for den etterfølgende interne spredning av

kompetanseplattformen og utvikling av samhandlings- og samarbeidsstrukturer som er tuftet på denne kunnskapen.

Det samlede datamaterialet etterlater et tydelig inntrykk av at innsatsen har økt bevisstheten om temaet barn i rusfamilier, opplagt nok. Både kvalitative og kvantitative data viser også at deltagerkommunene enten har påbegynt eller utviklet virksomhetsinterne rutiner og prosedyrer på området. Alle case-kommuner har også arenaer der sektorovergrepene kan drøftes.

Imidlertid er det noe vanskeligere å få øye på hvorvidt strukturer som er utviklet eller videreutviklet som følge av satsingen i kommunene, blir benyttet. Når vi dykker ned i faktisk praksis, slik vi har gjort gjennom innsamling av kvalitative data, finner vi som vist at det råder uklarheter om både interne prosesser og om samarbeidsstrukturer på tvers av virksomhetsgrenser. Vi er også noe spørrende til hvor omfattende spredning vi finner, men det er en rekke eksempler fra casekommunene på spredningsaktiviteter som vi kan anta er virksomme veier i arbeidet med å nå ut til alle berørte fagutøvere. For eksempel ser vi i alle case-kommunene at det enten er gjennomført noe eller omfattende internopplæring der KoRus - Sør sitt materiell er benyttet, noe som også kommer til uttrykk i spørreundersøkelsen. Dette vil bidra til å øke sjansene for en bred og omforent kompetanseplattform innen området Barn i rusfamilier.

Datamaterialet viser også at barnehage, barnverntjenesten og helsetjenesten er godt representert og engasjert. Ressursgruppemedlemmer fra skolene er også svært fremoverlent, men det kvalitative

materialet viser at de har utfordringer med å kople på skolen som system. Vi finner spennende strategiske grep som søker å innlemme skolene, men det er en utfordring knyttet til skolens mange ansatte, elever og oppgaver.

Hva med implementeringen og videre oppfølging – varer det?

Et betydelig tema i Barn i rusfamilier, som i prosjekter for øvrig, er som vist å gå fra prosjekt til å bli en del av virksomhetens daglige virke. Implementering har casekommunene identifisert som en sentral utfordring i sitt arbeid. For å sikre implementering, er det nødvendig med solid forankring. Gjennomgående finner vi at det er en utfordring å få til en virksom implementering og varige strukturer som sikrer forutsigbarhet, handlekraft og bruk av kunnskapen som er tilgjengelig. Det er med andre ord omsetning av kunnskap til handling som ser ut til å være det sårbare området. Evalueringen viser at det ikke er tilstrekkelig med høy kunnskap, det er også nødvendig at det er tydelige strukturer for hvordan praksis skal utøves.

Casekommunene rapporterer om ulik grad av opplevd implementering. Især småkommunene i vårt materiale ser ut til å ha noe større utfordringer med dette enn de noe større kommunene, hvilket kan ha sammenheng med at de er mer avhengige av leddene over seg som bl.a. kan forklares med myndighetsstrukturer i kommunene. I større kommuner ser det ut til at mer myndighet er lagt til virksomhetsledernivået og fagledernivåer. Det kan muligens være hensiktsmessig av KoRus - Sør å se på inngangen til deltagelse, det vil si om det bør være noe mer forarbeid knyttet til forankring enn

alene en underskrift i en samarbeidsavtale fra en leder på høyere nivå.

Praksis på undersøkelsestidspunktet var at ledere deltar under oppstartsmøte i den enkelte kommune. Den og de lederne som er på møtet får informasjon om programmet og de går igjennom samarbeidsavtalen. Det snakkes om hvordan dette forplikter kommunen. I noen tilfeller blir samarbeidsavtalen tatt frem igjen etter en tid. Dette gjelder i de tilfeller der KoRus - Sør ser at arbeidet i kommunen går langsomt og/eller at ressursgruppen strever med å få rom til å oppfylle avtalen.

KoRus -Sør har i løpet av evalueringsperioden blitt mer tydelig/detaljert på kommunens forpliktelser og vil fokusere på dette området ytterligere. Prosjektleder for KoRus - Sør er selvsagt derfor ikke ukjent med denne problemstillingen og har lagt inn kunnskap om implementeringsutfordringer og eksempler på fremgangsmåter som en del av kursprogrammet. Vi tror det er mye å hente på at KoRus - Sør i ennå større grad tilfører kommunene kompetanse på implementeringsstrategier, og kanskje også legger opp til en ledersamling for kommunene på dette området. Antagelig vil det være av interesse for ledere utover målgruppen av deltagere.

Tid

Det er et gjennomgående tema i alle case-kommunene og følgekommunen at det er vanskelig å finne tid til møter, samarbeid og samhandling. Dette er svært interessant ettersom kjernen i satsingen dreier seg nettopp om å identifisere og etablere smarte strukturer for det faglige arbeidet som skal øke treffsikkerheten ut mot målgruppen. Vi kan anta at en virk-

ning av dette vil være at tidsbruken reduseres. Tid som begrunnelse for manglende deltagelse og/eller utfordringer med å holde fokus på blant annet dette og andre prosjekter, er derfor et paradoks. Case-kommunene i Barn i rusfamilier skiller seg på ingen måte ut fra det inntrykket vi har fra en rekke andre kommuneprojekter vi har vært eller er involvert i. Tid er et gjennomgående problemtema. Vår vurdering er at den oppfatning som råder om at man alltid har dårlig tid, hemmer utviklingen av bedre ressursutnyttelse og kvalitet på tjenestene. Det er så å si etablert «en kultur for dårlig tid». Vi mener også at oppfatningen om dårlig tid ikke alene kan knyttes til omfanget av oppgaver som skal utføres. Vi vurderer det slik at det er nettopp mangel på smarte og smidige strukturer for oppgaveløsning, som er en utfordring. I så måte er Barn i rusfamilier interessant også som modellforsøk knyttet til dimensjonen tid mer generelt. Hvordan komme ut av denne selvforsterkende kulturen? Vi har ikke data som kan belyse dette, men vil fremholde det som en av flere viktige perspektiver.

Oppsummerende refleksjon: Barn i rusfamilier – et laboratorium for ny profesjonell og organisatorisk praksis?

Som vi har sett, er eksplisitt kunnskap (know-what) faktabasert, og kodes enten i form av lærebøker, foredrag, manualer eller instruksjoner. I innsatsen Barn i rusfamilier er denne kunnskapen formidlet gjennom seminarene og i handlingsveilederen. Våre data levner liten tvil om at både ressursgruppa og øvrige kursdeltagere har hatt betydelig utbytte av kursdeltagelse. Spørreundersøkelsen, casestudiene og følgedataene viser en

samstemt tilfredshet med kunnskaps-tilførselen. Dette viser også den interne evalueringen som kompetansesenterets prosjektleder for området, gjennomfører etter kursdagene. Den eksplisitte kunnskapen på området som innsatsen Barn i rusfamilier fokuserer på, ser derved ut til å være svært god.

Når vi ser nærmere på våre data finner vi at både kursdeltagere, ressursgruppe-medlemmer, ansatte som har deltatt på internopplæring og ansatte som ikke har deltatt på noen deler av opplæringen, rapporterer om utstrakt eksplisitt kunnskap innenfor områdene vi etterspør. Når vi finner at også respondenter i spørreundersøkelsen rapporterer om relativt høy trygghet i yrkesrollen og god kunnskap på områder vi etterspør, respondenter som ikke har deltatt på kurs, viser dette blant annet at fagutøvere har tilegnet seg relevant kunnskap på definerte kjerneområder. Alle tjenestene som deltar i innsatsen Barn i rusfamilier har et definert mandat i forhold til barn og unge. Vi kan derfor forvente at det er en viss eksplisitt kunnskap tilstede forut for deltagelse i opplæringsprogrammet. I tillegg foregår det en utstrakt kursdeltagelse generelt blant kunnskapsansatte. Dette er både rettet mot profesjonell praksis, det vi si der profesjonsgrupper så å si sørger for sine egne gjennom løpende oppdatering på fagfronten. I tillegg er det kommunenes egne innsatser og internskolering. Vi finner altså et mangfold av kilder til eksplisitt kunnskap.

Den eksplisitte kunnskapen på området som innsatsen Barn i rusfamilier fokuserer på, ser derved ut til å være svært god

Vi finner samtidig i vårt materiale, at kunnskapsnivået varierer mellom tjenestene. For eksempel rapporterer barneverntjenesten oftere om tilfredshet knyttet til juridiske temaer og om trygghet i samtaler. Dette er ikke uventet, tatt i betraktning at denne tjenesten har et tydelig mandat der det er påkrevd at tjenesten innehar høy eksplisitt og implisitt

kunnskap innen disse fagområder. De ulike virksomheter som Barn i rusfamilier retter seg mot har derved gjennom sine respektive mandater, ulike kunnskapsbehov. I dette landskapet skal kompetansesenteret

bidra til å etablere en felles kunnskapsplattform innen området Barn i rusfamilier. Gjennom å tilby kursprogrammer og oppfølging, skal de bidra til å rigge flerfaglige strukturer på kommunenivå gjennom ressursgruppedannelser og også gi navigeringsstøtte ved løpende prosjektoppfølging,

KoRus - Sør ønsker gjennom innsatsen Barn i Rusfamilier at en hel rekke av ulike eksplisitte kunnskapsfronter skal søke en felles plattform av eksplisitt kunnskap. Ideen er at dette fellesskapet av eksplisitt kunnskap vil øke ikke bare sannsynligheten, men også muligheten, for en mer treffsikker fagtjeneste. I dette ligger en oppfatning om at felles kunnskap på utvalgte områder gir økt sannsynlighet for felles forståelse av temaet som behandles og dermed at også kvaliteten og måloppnåelsen styrkes.

Våre kvalitative data etterlater et tydelig spor av at feltet både deler denne opp-

fatningen og til dels også har erfart at det fungerer slik. Utdrøringen oppstår i det øyeblikket denne eksplisitte kunnskapen skal omsettes i praksis, altså faktisk vises som en kompetanse, eller gå fra ord til handling. Vi har sett at implisitt kunnskap (know-how) er den kontekst-avhengige kunnskapen som ikke kan kodifiseres. Dette er med andre ord kunnskap som må bygges opp innenfor sin egen spesifikke kontekst. Know-how omtales også som taus kunnskap, noe som innebærer at kunnskapen er praktisk, underforstått, innebygget og/eller automatisert hos de som innehar kunnskapen. I Barn i rusfamilier er dette den praktiske kunnskapen som anvendes under konsultasjoner med brukere, i det lokale informasjonsarbeidet og i den praktiske håndteringen av prosedyrer og rutiner. Vi ser altså at den eksplisitte og implisitte kunnskapen er gjensidig avhengig av hverandre og at denne kunnskapens utøvelse er kontekstavhengig. I dette ligger at kunnskapen, ei heller den eksplisitte, kan utøves i et vakuum eller innen en hvilken som helst kontekst. Rammene man jobber innenfor vil ha betydning for hvordan kunnskapen omsettes til praksis, altså for kompetansen.

Denne veien, som vi kan betegne som «fra kurs til handling», er ulik fra kommune til kommune. Dette fordi kommunenes før-kunnskap er ulik, organiseringen er ulik, antall barneborgere er ulikt og antall som jobber i de ulike tjenestene er forskjellig fra kommune til kommune. Dette fordrer også til dels lokalt tilpassede retningslinjer, hvilket også er en vik-

Kunnskapsbasert praksis har i økende grad fått oppmerksomhet både fra sentrale og regionale myndigheter.

tig dimensjon som KoRus - Sør arbeider etter. Likefullt ser vi at både KoRus - Sør og Helsedirektoratet har utformet til dels omfattende materiell som delvis er standardisert, men som til dels gir gode muligheter for nettopp lokal tilpasning. Dette materialet er i flere kommuner anvendt i den interne opplæringen som ressursgruppe står ansvarlig for i den enkelte deltagerkommune. Casekommunene og følgekommunen rapporterer at de har anvendt dette materialet aktivt i sin internopplæring. Men så ser vi samtidig at det er nokså få respondenter i spørreundersøkelsen som rapporterer at de anvender Helsedirektoratets veileder i sin praksis. Dette kan indikere at den enkelte fagutøver er avhengig av en viss «motor» for å hente inn og anvende ny kunnskap.

Kunnskapsbasert praksis har i økende grad fått oppmerksomhet både fra sentrale og regionale myndigheter. Når vi påpeker at begrepet kunnskapsbasert praksis stadig får økende fokus, kan det innvendes at det er en substansiell motsetning i utsagnet, nettopp fordi begrepet snakker til profesjoner som pr. definisjon skal basere sin praksis på kunnskap og ikke alene på «sunn fornuft». Likefullt finner vi dette begrepet, kunnskapsbasert praksis, i en rekke dokumenter og retningslinjer. Dette kan både være et uttrykk for en slags mistillit til den profesjonelle praksis, en indirekte anklage om at praksisutøvere, når de omsetter den eksplisitte kunnskapen til praktisk handling og tar i bruk implisitt kunnskap og gjennomfører sin praksis, *i for liten grad er opptatt av at summen av dette blir en*

kunnskapsbasert praksis. Det interessante er at vi kan også lese dette av våre data. Som vi har vist er det en ikke ubetydelig avstand mellom den tiltro respondentene i spørreundersøkelsen har til sin kunnskap og kompetanse, og de data vi finner i casestudiene og i prosessdataene. Våre kvalitative data, der vi har gått i dybden og søkt å identifisere den faktiske praksis, viser i større grad at det er en utfordring både å sikre en kunnskapsbasert profesjonell praksis, utvikle felles kunnskapsplattform, sikre spredning av dette i relevante tjenester og å omsette dette i faktisk praksis.

Vi støter her på et nokså kjent fenomen i organisasjoner, nemlig det vi kan betegne som mangel på implementeringsstrategi, og kanskje også vilje. Når ny praksis skal etableres, enten den er en justering eller en helt ny tilnærming, er praksisutøverne også avhengig av at organisasjonen absorberer den nye praksisen. Det vil si at det må legges til rette for at det er mulig å ta i bruk den nye kunnskapen. Vi kan kanskje si at det hjelper lite om alle hodene er opplyst, dersom strukturene denne kunnskapen skal produseres i, ikke gir mulighet for en kunnskapsgjennomføring.

I Barn i rusfamilier, er det som sagt liten tvil om at både den eksplisitte og delvis den implisitte kunnskapen er på plass. Men omsetningen av dette har nær sammenheng med om den nye praksis faktisk kan utspille seg. For å sikre dette er det nødvendig både med strukturer som legger til rette for dette, f.eks. gjennom prosedyrer, rutiner, samarbeid internt og mellom virksomheter slik vi har pekt på. Men det er etter vår vurdering også nødvendig med erkjennelse av at områ-

det er viktig og at ulike profesjoner ser og erkjenner verdien av det vi kan betegne som *profesjonell infiltrasjon*. I dette ligger at ulike profesjonelle kunnskapsfronter ikke bare skal samarbeide side om side, men dele kunnskap i felles møter og gjennom dette forstå mer og utøve sin praksis på bakgrunn av høyere grad av opplysthet og felles eierskap til den enkelte sak eller en problemstilling. Vår vurdering er at det er nødvendig å ta dette et skritt lengre, og især på oppvekstfeltet som kanskje er det området innen profesjonell praksis som i høyest grad tilsier at vi fjerner profesjonelle særegenheter som faktisk kan fungere som murer og stengsler. Vår vurdering er at om vi skal make å utvikle en smart, virksom og barnerettet praksis, så er det påkrevd at vi også samutvikler en felles profesjonell forståelse av oppgaven og oppdraget, og at organisasjonen der praksis skal utspilles makter å bevege seg i takt med denne til enhver tid påkrevde praksisform. Barn i rusfamilier er i så måte også et eksperiment. Ikke bare insisterer innsatsen på betydningen av felles kunnskapsplattform, men den utfordrer også profesjonelle og organisatoriske grenser. Her skal sentrale aktører innen oppvekstfeltet komponere en praksisform og konstruere en struktur som «snakker» med denne nye praksisformen. Kjernefokus er barn i rusfamilier, rammefokus er barn som bekymrer. I dette ligger at den tilnærmingen som utvikles for å fange opp barn i rusfamilier spesielt, også kan anses som virksomme tilnærminger i møte med barn som bekymrer generelt.

Vi trekker frem disse og andre perspektiver i evalueringens kapittel 6.

Barn i rusfamilier – Anbefalinger

Barn i rusfamilier har som mål å bidra til å utvikle felles kunnskapsplattform, styrke fagutøveres kompetanse og være pådriver for utvikling av samarbeidsstrukturer for området. Den overordnede ambisjonen er rettet mot å redusere sjansene for at barn lever under belastende forhold i hjemmet knyttet til foresattes rusbruk. Underveis i vår gjennomgang av datamaterialet, har vi indirekte og direkte fremmet anbefalinger som både bærer preg av å være justeringer, endringer og nye perspektiver inn i det videre arbeidet med Barn i rusfamilier. Anbefalingene våre er kategorisert i fire grupper: programmets målgruppe, forankring i kommunen, ressursgruppens sammensetning og rolle og videreutvikling av programmet. Våre anbefalinger retter seg i hovedsak mot å sikre spredning og etablering av varige strukturer for systematisk anvendelse av den kunnskap og kompetanse som erverves i kommunene som ledd i deltagelse i Barn i rusfamilier. Det er rundt disse dimensjonene vår evaluering viser at det er nødvendig å sette søkelyset fremover. I tillegg til dette, tar vi til orde for perspektiver vi anser har både strategisk og praktisk verdi for Barn i rusfamilier så vel som andre prosjekter og satsinger. Dette er behandlet i evalueringens kapittel 6, der vi fokuserer på mykere profesjonslinje, tøyelige virksomhetsgrenser, fokus på samtidighet og hurtighet, på betydningen av løpende overvåking av området og, ikke minst, på kraften i brukermedvirkning. Vår vurdering er at dis-

se dimensjonene er sentrale for enhver satsing innen oppvekstfeltet såvel som andre områder i offentlig forvaltning. Vår vurdering er også at tiden nå er mer enn moden for å ta hensyn til disse dimensjonene i praktisk profesjonell praksis og organiseringen av denne.

Vår vurdering er også at tiden nå er mer enn moden for å ta hensyn til disse dimensjonene i praktisk profesjonell praksis og organiseringen av denne.

Om forfatteren:

Karin Gustavsen er utdannet sosionom og sosiolog, og har gjennomført flere phd-forskerkurs. Hun har mangeårig erfaring fra offentlig forvaltning på kommunalt, regionalt og nasjonalt nivå. Hun har jobbet som samfunnsforsker og er nå ansatt i en delstilling ved KoRus-Sør og skal delta i videreutviklingen av Barn i Rusfamilier-programmet.

000000

